C/2025/3988

20.8.2025

ODPORÚČANIE RADY,

z 8. júla 2025,

k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Lotyšska

(C/2025/3988)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 ([1]), a najmä na jeho článok 3 ods. 3,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

Všeobecné úvahy

(1) V nariadení (EÚ) 2024/1263, ktoré nadobudlo účinnosť 30. apríla 2024, sa uvádzajú ciele rámca správy hospodárskych záležitostí, ktorého cieľom je podporovať zdravé a udržateľné verejné financie, udržateľný a inkluzívny rast a odolnosť prostredníctvom reforiem a investícií, ako aj predchádzať nadmerným deficitom verejných financií. V nariadení sa stanovuje, že Rada a Komisia vykonávajú mnohostranný dohľad v kontexte európskeho semestra v súlade s cieľmi a požiadavkami stanovenými v ZFEÚ. Európsky semester zahŕňa predovšetkým formulovanie odporúčaní pre jednotlivé krajiny a dohľad nad ich vykonávaním. V nariadení sa podporuje aj zodpovednosť členských štátov za fiškálnu politiku a zdôrazňuje sa v ňom strednodobý horizont spolu s účinnejším a koherentnejším presadzovaním. Každý členský štát musí Rade a Komisii predložiť národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán obsahujúci jeho fiškálne, reformné a investičné záväzky na obdobie štyroch alebo piatich rokov v závislosti od dĺžky vnútroštátneho legislatívneho obdobia. Trajektória vývoja čistých výdavkov ([2]) v týchto plánoch musí byť v súlade s požiadavkami nariadenia vrátane požiadaviek na to, aby do konca obdobia úprav verejný dlh dosiahol alebo si udržal hodnoverne klesajúci trend, alebo aby zostal na obozretnej úrovni pod 60 % hrubého domáceho produktu (HDP), a aby sa deficit verejných financií v strednodobom horizonte znížil pod referenčnú hodnotu 3 % HDP stanovenú v zmluve a/alebo sa udržiaval pod touto referenčnou hodnotou. Ak sa členský štát zaviaže uskutočniť príslušný súbor reforiem a investícií v súlade s kritériami stanovenými v nariadení, môže sa obdobie úprav predĺžiť najviac o tri roky.

([1]) Ú. v. EÚ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Čisté výdavky v zmysle vymedzenia v článku 2 bode 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263: „čisté výdavky“ sú výdavky verejnej správy bez i) úrokových výdavkov; ii) diskrečných príjmových opatrení; iii) výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie; iv) vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou; v) cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a vi) jednorazových a iných dočasných opatrení.

(2) Nariadenie Európskeho parlamentu a Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „RRF“), nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. RRF poskytuje členským štátom finančnú podporu na realizáciu reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. RRF pomáha v súlade s prioritami európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík dosiahnuť hospodársku a sociálnu obnovu a zároveň presadzovať udržateľné reformy a investície, najmä s cieľom podporovať zelenú a digitálnu transformáciu a posilňovať odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci Únie a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.

(3) Cieľom nariadenia Európskeho parlamentu a Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 ([4]) (ďalej len „nariadenie REPowerEU“), ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je postupne ukončovať závislosť Únie od dovozu ruských fosílnych palív. Týmto sa pomáha dosiahnuť energetickú bezpečnosť a diverzifikovať dodávky energie do Únie, pričom sa zároveň zvyšuje miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť. Lotyšsko pridalo do svojho národného plánu obnovy a odolnosti novú kapitolu REPowerEU s cieľom financovať kľúčové reformy a investície, ktoré pomôžu dosiahnuť ciele plánu REPowerEU.

(4) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Lotyšsko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 uvedeného nariadenia posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie uvedenými v prílohe V. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Lotyšska ([5]), ktoré bolo zmenené 8. decembra 2023 na základe článku 18 ods. 2 s cieľom aktualizovať maximálny finančný príspevok na nenávratnú finančnú podporu, ako aj s cieľom zahrnúť kapitolu REPowerEU ([6]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisiou v súlade s článkom 24 ods. 5, v ktorom sa uvádza, že Lotyšsko uspokojivo dosiahlo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom dosiahnutí míľnikov a cieľov, vyžaduje sa, aby v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté pri rovnakej reforme alebo investíciách, nedošlo k zvratu.

(5) Rada 21. januára 2025 na základe odporúčania Komisie prijala odporúčanie, ktorým sa schvaľuje národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán Lotyšska ([7]). Plán bol predložený v súlade s článkom 11 a článkom 36 ods. 1 písm. a) nariadenia (EÚ) 2024/1263, vzťahuje sa na obdobie 2025 až 2028 a predstavuje fiškálnu úpravu rozloženú na obdobie štyroch rokov.

(6) Komisia 26. novembra 2024 prijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Lotyšska na rok 2025. Komisia v ten istý deň prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([8]) správu o mechanizme varovania na rok 2025, v ktorej neurčila Lotyšsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2025, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala odporúčanie týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny ([9]) 13. mája 2025 a spoločnú správu o zamestnanosti 10. marca 2025.

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Lotyšska (ST 10157/2021).

([6]) Vykonávacie rozhodnutie Rady z 8. decembra 2023, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Lotyšska (ST 15569/2023).

([7]) Odporúčanie Rady, z 21. januára 2025, ktorým sa schvaľuje národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán Lotyšska (Ú. v. EÚ C, C/2025/652, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj).

([8]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).

([9]) Odporúčanie Rady z 13. mája 2025 týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny (Ú. v. EÚ C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Komisia uverejnila 29. januára 2025 Kompas konkurencieschopnosti – strategický rámec, ktorého cieľom je posilniť globálnu konkurencieschopnosť EÚ v nasledujúcich piatich rokoch. Identifikujú sa v ňom tri transformačné požiadavky udržateľného hospodárskeho rastu: i) inovácie; ii) dekarbonizácia a konkurencieschopnosť a iii) bezpečnosť. V záujme preklenutia inovačnej medzery sa EÚ zameriava na podporu priemyselných inovácií, podporu rastu startupov prostredníctvom iniciatív, ako je stratégia EÚ pre startupy a scaleupy, a na podporu prijímania pokročilých technológií, ako je umelá inteligencia a kvantová výpočtová technika. Komisia v snahe o ekologickejšie hospodárstvo načrtla komplexný Akčný plán pre cenovo dostupnú energiu a Dohodu o čistom priemysle, ktorými sa zabezpečí, aby prechod na čistú energiu zostal nákladovo efektívny a priaznivý pre konkurencieschopnosť, najmä pre energeticky náročné odvetvia, a aby predstavoval hnaciu silu rastu. V záujme znižovania nadmernej závislosti a zvyšovania bezpečnosti je Únia odhodlaná posilniť globálne obchodné partnerstvá, diverzifikovať dodávateľské reťazce a zabezpečiť prístup ku kritickým surovinám a čistým zdrojom energie. Tieto priority sú podporené horizontálnymi faktormi, konkrétne zjednodušovaním právnych predpisov, prehlbovaním jednotného trhu, financovaním konkurencieschopnosti a európskou úniou úspor a investícií, podporou zručností a kvalitných pracovných miest a lepšou koordináciou politík EÚ. Kompas konkurencieschopnosti je zosúladený s európskym semestrom, čím sa zabezpečuje, aby hospodárske politiky členských štátov boli konzistentné so strategickými cieľmi Komisie, čím sa vytvára jednotný prístup k správe hospodárskych záležitostí, ktorý podporuje udržateľný rast, inovácie a odolnosť v celej Únii.

(8) Európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík sa v roku 2025 naďalej vyvíja súbežne s vykonávaním RRF. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je naďalej nevyhnutné, aby sa plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány pomáhajú účinne riešiť všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Tieto odporúčania pre jednotlivé krajiny sú naďalej rovnako relevantné pre posúdenie zmenených plánov obnovy a odolnosti v súlade s článkom 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(9) Odporúčania pre jednotlivé krajiny na rok 2025 sa vzťahujú na kľúčové výzvy v oblasti hospodárskej politiky, ktoré sa dostatočne neriešia opatreniami zahrnutými v plánoch obnovy a odolnosti, pričom sa zohľadňujú príslušné výzvy identifikované v odporúčaniach na roky 2019 – 2024.

(10) Komisia 4. júna 2025 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Lotyšska na rok 2025. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Lotyšsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Lotyšska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali najnaliehavejšie výzvy, ktorým Lotyšsko čelí. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Lotyšska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľových hodnôt Únie do roku 2030 v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

Posúdenie výročnej správy o pokroku

(11) Rada 21. januára 2025 odporučila Lotyšsku tieto maximálne miery rastu čistých výdavkov: 5,9 % v roku 2025, 3,6 % v roku 2026, 3,4 % v roku 2027 a 3,3 % v roku 2028, čo zodpovedá maximálnym kumulatívnym mieram rastu vypočítaným s odkazom na rok 2023, a to 15,5 % v roku 2025, 19,7 % v roku 2026, 23,8 % v roku 2027 a 27,9 % v roku 2028. Lotyšsko 29. apríla 2025 predložilo svoju výročnú správu o pokroku ([10]) týkajúcu sa dodržiavania odporúčaných maximálnych mier rastu čistých výdavkov a realizácie reforiem a investícií reagujúcich na hlavné výzvy uvedené v odporúčaniach pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra. Vo výročnej správe o pokroku sa zohľadňujú aj polročné správy Lotyšska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti v súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(12) Útočná vojna Ruska proti Ukrajine a jej dôsledky predstavujú pre Európsku úniu existenčnú výzvu. Komisia odporučila koordinovane aktivovať národnú únikovú doložku Paktu stability a rastu s cieľom podporiť úsilie EÚ o dosiahnutie rýchleho a výrazného zvýšenia výdavkov na obranu a tento návrh uvítala Európska rada 6. marca 2025. V nadväznosti na žiadosť Lotyšska z 28. apríla 2025 prijala Rada 8. júla 2025 na základe odporúčania Komisie odporúčanie, ktorým sa Lotyšsku povoľuje odchýliť sa od odporúčaných maximálnych mier rastu čistých výdavkov a prekročiť ich ([11]).

([10]) Výročné správy o pokroku 2025 sú k dispozícii na adrese: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([11]) Odporúčanie Rady z 8. júla 2025, ktorým sa Lotyšsku umožňuje odchýliť sa od maximálnych mier rastu čistých výdavkov stanovených Radou podľa nariadenia (EÚ) 2024/1263 (aktivácia národnej únikovej doložky) (Ú. v. EÚ C, C/2025/3970, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3970/oj).

(13) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat ([12]), sa deficit verejných financií Lotyšska znížil z 2,4 % HDP v roku 2023 na 1,8 % HDP v roku 2024, zatiaľ čo verejný dlh vzrástol zo 44,6 % HDP na konci roka 2023 na 46,8 % HDP na konci roka 2024. Podľa výpočtov Komisie tento vývoj zodpovedá miere rastu čistých výdavkov na úrovni 4,5 % v roku 2024. Lotyšsko vo výročnej správe o pokroku z roku 2025 odhaduje rast čistých výdavkov v roku 2024 na úrovni 3,9 %. Komisia odhaduje, že rast čistých výdavkov bol vyšší, než sa uvádza vo výročnej správe o pokroku. Rozdiel medzi výpočtami Komisie a odhadmi vnútroštátnych orgánov je spôsobený rozdielnym posúdením diskrečných príjmových opatrení v roku 2024 ([13]). Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky ([14]), ktoré zahŕňajú výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov aj z prostriedkov EÚ, v roku 2024 neutrálne. Komisia prijala 4. júna 2025 správu podľa článku 126 ods. 3 ZFEÚ ([15]). V uvedenej správe sa posudzuje rozpočtová situácia Lotyšska v nadväznosti na to, že plánovaný deficit verejných financií krajiny v roku 2025 presahuje referenčnú hodnotu 3 % HDP. V správe sa konštatuje, že s prihliadnutím na všetky relevantné faktory sa kritérium deficitu považuje za splnené. Vzhľadom na toto posúdenie, a po zohľadnení stanoviska Hospodárskeho a finančného výboru, ako sa stanovuje v článku 126 ods. 4 ZFEÚ, Komisia v tejto fáze nehodlá v júni navrhnúť, aby sa začal postup pri nadmernom deficite.

(14) Podľa výročnej správy o pokroku sa v makroekonomickom scenári, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie Lotyšska, očakáva rast reálneho HDP na úrovni 1,2 % v roku 2025 a 2,1 % v roku 2026, zatiaľ čo inflácia podľa HICP by mala dosiahnuť 2,5 % v roku 2025 a 2,2 % v roku 2026. V prognóze Komisie z jari 2025 sa predpokladá nárast reálneho HDP o 0,5 % v roku 2025 a o 2,0 % v roku 2026, zatiaľ čo inflácia podľa HICP má byť na úrovni 3,0 % v roku 2025 a 1,7 % v roku 2026.

(15) Vo výročnej správe o pokroku sa očakáva, že deficit verejných financií sa v roku 2025 zvýši na 3,1 % HDP, zatiaľ čo pomer verejného dlhu k HDP sa na konci roka 2025 zvýši na 49,0 %. Tento vývoj zodpovedá rastu čistých výdavkov na úrovni 5,7 % v roku 2025. Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá deficit verejných financií v roku 2025 vo výške 3,1 % HDP. Predpokladané zvýšenie deficitu v roku 2025 je spôsobené príjmovými a výdavkovými faktormi. Očakáva sa, že príjmy negatívne ovplyvní zníženie príjmov z dane z príjmov v dôsledku reformy systému dane z príjmov fyzickej osoby a pokles príjmov z majetku, predovšetkým z dôvodu normalizácie ziskovosti štátnych podnikov v sektore energetiky a lesného hospodárstva v dôsledku nižších cien energií. Na strane výdavkov sú hlavnými faktormi zvýšenia deficitu rast miezd zamestnancov, úrokové platby a sociálne transfery. Podľa výpočtov Komisie tento vývoj zodpovedá rastu čistých výdavkov na úrovni 5,7 % v roku 2025. Podľa odhadov Komisie sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky, ktoré zahŕňajú výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov aj z prostriedkov EÚ, budú v roku 2025 expanzívne, a to na úrovni 1,1 % HDP. Pomer verejného dlhu k HDP sa má do konca roka 2025 zvýšiť na 48,6 %. Vo zvýšení pomeru dlhu k HDP v roku 2025 sa odzrkadľujú najmä zosúladenie dlhu a deficitu a predpokladaný primárny deficit.

(16) Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa očakáva, že z nenávratnej podpory („grantov“) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa v roku 2025 budú financovať výdavky verejnej správy vo výške 1,8 % HDP v porovnaní s 0,9 % HDP v roku 2024. Výdavky financované z nenávratnej podpory v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti umožňujú realizovať vysokokvalitné investície a reformy na zvýšenie produktivity bez toho, aby mali priamy vplyv na saldo verejných financií a verejný dlh Lotyšska.

(17) Výdavky verejnej správy na obranu v Lotyšsku boli vo výške 2,5 % HDP v roku 2021, 2,4 % HDP v roku 2022 a 3,1 % HDP v roku 2023 ([16]). Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá, že výdavky na obranu dosiahnu v roku 2024 výšku 3,0 % HDP a v roku 2025 výšku 3,3 % HDP. To zodpovedá zvýšeniu o 0,8 percentuálneho bodu HDP v porovnaní s rokom 2021. Lotyšsko odhaduje výdavky na obranu na úrovni 3,0 % HDP v roku 2024

([12]) Eurostat – Euro ukazovatele, 22. 4. 2025.

([13]) Komisia určité príjmové opatrenia neklasifikuje ako diskrečné fiškálne opatrenia, napr. dodatočné výplaty dividend od štátnych akciových spoločností a druhotné vplyvy na daňové príjmy. Druhotný vplyv na príjmy nie je diskrečným fiškálnym opatrením, ale vstupuje do prognózy Komisie cez makroekonomické účinky. Do prognózy Komisie vstupujú aj dodatočné výplaty dividend od štátnych akciových spoločností, ktoré sa však nepovažujú za diskrečné fiškálne opatrenia, keďže nezahŕňajú zmeny „bežnej“ dividendovej politiky, napr. úpravy pomeru výplaty dividend.

([14]) Zámery fiškálnej politiky sú vymedzené ako miera ročnej zmeny východiskovej rozpočtovej pozície verejnej správy. Ich cieľom je posúdiť hospodársky impulz vyplývajúci z fiškálnych politík, a to tých, ktoré sú financované z vnútroštátnych zdrojov, ako aj tých, ktoré sú financované z rozpočtu EÚ. Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako rozdiel medzi i) strednodobým potenciálnym rastom a ii) zmenou primárnych výdavkov bez diskrečných príjmových opatrení a vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

([15]) Správa Komisie vypracovaná v súlade s článkom 126 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, 4. 6. 2025, COM(2025) 615 final.

([16]) Eurostat, štatistická klasifikácia výdavkov verejnej správy (COFOG). Vzhľadom na metodické rozdiely medzi definíciami COFOG a NATO sa výdavky na základe definície COFOG môžu líšiť od výdavkov na základe definície NATO.

a 3,3 % HDP v roku 2025. Obdobie aktivácie národnej únikovej doložky (v rokoch 2025 až 2028) umožňuje Lotyšsku zmeniť priority verejných výdavkov alebo zvýšiť verejné príjmy tak, aby trvalo vyššie výdavky na obranu neohrozili fiškálnu udržateľnosť v strednodobom horizonte.

(18) Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá, že čisté výdavky v Lotyšsku vzrastú v roku 2025 o 5,7 % a v rokoch 2024 a 2025 kumulatívne o 10,4 %. Na základe prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá, že rast čistých výdavkov Lotyšska bude v roku 2025 nižší než odporúčaná maximálna miera rastu, a to ročne a aj pri posudzovaní spoločne za roky 2024 a 2025.

(19) Vo výročnej správe o pokroku sa predpokladá, že deficit verejných financií sa v roku 2026 zníži na 3,0 % HDP, zatiaľ čo podľa predpokladu sa pomer verejného dlhu k HDP na konci roka 2026 zvýši na 49,5 %. Vo výročnej správe o pokroku sa predpokladá, že po roku 2026 sa deficit verejných financií zvýši na 3,2 % HDP v roku 2027 a zníži na 2,3 % HDP v roku 2029. Na druhej strane sa predpokladá, že po roku 2026 sa pomer dlhu verejnej správy k HDP zvýši na 52,8 % v roku 2027 a postupne sa zníži na 51,3 % v roku 2029. Vychádzajúc z opatrení, ktoré boli v príslušných oblastiach politiky známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2025 predpokladá, že deficit verejných financií zostane v roku 2026 na úrovni 3,1 % HDP. Tento vývoj zodpovedá rastu čistých výdavkov na úrovni 4,4 % v roku 2026. Podľa odhadov Komisie sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky, ktoré zahŕňajú výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov aj z prostriedkov EÚ, budú v roku 2026 expanzívne, a to na úrovni 0,3 % HDP. Komisia predpokladá, že pomer verejného dlhu k HDP sa do konca roka 2026 zvýši na 49,3 %. Za zvýšením pomeru dlhu k HDP v roku 2026 stojí najmä predpokladaný primárny deficit.

Kľúčové výzvy v príslušných oblastiach politiky

(20) Daňové príjmy Lotyšska zostávajú pod priemerom EÚ, a to na úrovni 32,9 % HDP v roku 2023 v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 39,0 %. Hlavnými zdrojmi príjmov Lotyšska sú dane z práce a spotrebné dane, zatiaľ čo dane z majetku – vrátane dane z príjmov právnických osôb, dane z príjmov z kapitálového majetku a dane z nehnuteľností – predstavujú v porovnaní s ostatnými členskými štátmi relatívne nízky podiel na celkových daňových príjmoch a HDP. Hoci tento relatívny celkový výpadok daňových príjmov nemusí sám osebe byť problémom, otázka nových zdrojov štrukturálneho financovania sa stáva relevantnou v súvislosti s rastúcimi strednodobými tlakmi na verejné financie, ktoré zahŕňajú: i) záväzky vlády výrazne posilniť vnútornú a vonkajšiu bezpečnosť; ii) značné potreby financovania s cieľom zlepšiť verejné služby, najmä zdravotnú a sociálnu starostlivosť; iii) realizáciu rozsiahlych infraštruktúrnych projektov spolufinancovaných EÚ (napr. projekt Rail Baltica).

(21) Hoci sa v rámci daňovej reformy, ktorá nadobudla účinnosť v januári 2025, riešili niektoré aspekty súvisiace so zdaňovaním kapitálu, odhadovaný fiškálny vplyv na príjmy zo zdanenia kapitálu je pomerne zanedbateľný, pričom v rokoch 2025 a 2026 predstavuje menej ako 0,1 % HDP. Napriek svojmu záväzku prejsť od roku 2026 na nové hodnoty pozemkov a nehnuteľností pri zdaňovaní nehnuteľností sa vláda zameriava na obmedzené prínosy z hľadiska fiškálneho priestoru a plánuje najmä stabilizovať príjmy z dane z nehnuteľností blízko historického priemeru.

(22) Podľa prieskumov medzi majiteľmi a manažérmi podnikov sa tieňová ekonomika v roku 2023 znížila o 3,6 percentuálneho bodu oproti roku 2022, čo predstavuje prvý pokles od roku 2019. Tieňová ekonomika sa v roku 2024 ďalej znižovala, pričom dosiahla 21,4 % HDP, čo je v porovnaní s rokom 2023 o 1,5 percentuálneho bodu menej. Hoci existujú rôzne spôsoby merania veľkosti tieňovej ekonomiky a je ťažké určiť priamu príčinnú súvislosť, zdá sa, že vďaka vytrvalému zameraniu vlády na vykonávanie opatrení v príslušných oblastiach politiky s cieľom formalizovať hospodársku činnosť sa znížila tolerancia podnikov voči tieňovej ekonomike a ich ochota zúčastňovať sa na nej. Pozorovaný pozitívny vývoj v oblasti znižovania neformálnej ekonomiky je zároveň dôvodom na pokračujúce úsilie o vykonávanie súčasných akčných plánov.

(23) Hoci cieľom každoročných preskúmaní výdavkov je zefektívniť verejné výdavky, na základe súčasnej praxe sa sektorovým ministerstvám zapojeným do procesu preskúmania vráti väčšina úspor (približne 0,3 % HDP ročne). Namiesto toho by sa malo zvážiť presmerovanie získaných finančných prostriedkov do obmedzeného počtu prioritných oblastí, ako sú obrana, zdravotná starostlivosť a sociálna ochrana.

(24) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú realizovať do roku 2026. Očakáva sa, že tieto reformy a investície pomôžu účinne riešiť buď všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny, alebo aspoň ich značnú časť. Vzhľadom na tento náročný časový rámec je nevyhnutné čo najskôr dokončiť účinné vykonávanie tohto plánu obnovy a odolnosti vrátane kapitoly REPowerEU, aby sa posilnila dlhodobá konkurencieschopnosť Lotyšska využitím zelenej a digitálnej transformácie a aby sa zároveň zabezpečila sociálna spravodlivosť. V oznámení Komisie NextGenerationEU – Cesta do roku 2026, ktoré bolo prijaté 4. júna 2025, sa objasňuje príslušný harmonogram ukončenia mechanizmu a členským štátom sa poskytujú usmernenia na maximalizáciu vykonávania do 31. augusta 2026 vrátane toho, ako ďalej zefektívniť ich plány obnovy a odolnosti, uvádzajú sa v ňom hlavné možnosti, ktoré treba zvážiť pri ich revízii, a zdôrazňuje sa význam dôkladného spoločného plánovania pred predložením posledných žiadostí o platbu v roku 2026. Lotyšsko už dosiahlo pokrok pri vykonávaní reforiem a investícií vo svojom pláne obnovy a odolnosti. Ak má Lotyšsko splniť záväzky plánu obnovy a odolnosti do augusta 2026, je nevyhnutné, aby urýchlilo realizáciu reforiem a investícií riešením relevantných výziev. Lotyšsku by mohlo prospieť posilnenie administratívnych kapacít a zlepšenie stratégií vykonávania, ktoré by pomohli zmierniť oneskorenia a administratívne prekážky. Stavebné projekty financované EÚ čelia riziku oneskorenej realizácie v dôsledku preťaženej kapacity stavebného sektora spôsobenej vzájomne si konkurujúcimi požiadavkami, regulačným zaťažením a vonkajšími faktormi. Aby sa v širšej miere preberala zodpovednosť za úspešné vykonanie plánu obnovy a odolnosti, naďalej treba systematicky zapájať miestne a regionálne orgány, sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a ďalšie relevantné zainteresované strany.

(25) V Lotyšsku sa urýchlilo vykonávanie programov politiky súdržnosti, ktoré zahŕňajú podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), Fondu na spravodlivú transformáciu (FST), Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) a Kohézneho fondu (KF). Je dôležité pokračovať v úsilí o zabezpečenie rýchleho vykonávania týchto programov a zároveň maximalizovať ich vplyv v praxi. Lotyšsko už v rámci svojich programov politiky súdržnosti prijíma opatrenia na podporu konkurencieschopnosti a rastu a zároveň na posilnenie sociálnej súdržnosti. Lotyšsko zároveň naďalej čelí výzvam, vrátane výziev týkajúcich sa hospodárskej a sociálnej odolnosti vrátane riešenia chudoby a sociálneho vylúčenia, sociálneho bývania, začlenenia znevýhodnených skupín do trhu práce, ako aj ponuky vzdelávania, energetickej transformácie a regionálnej konkurencieschopnosti, a to najmä vo východných pohraničných regiónoch. V súlade s článkom 18 nariadenia (EÚ) 2021/1060 je Lotyšsko povinné – v rámci preskúmania fondov politiky súdržnosti v polovici trvania– preskúmať každý program a zohľadniť pritom okrem iného výzvy identifikované v odporúčaniach pre Lotyšsko na rok 2024. Návrhmi Komisie prijatými 1. apríla 2025 ([17]) sa predlžuje lehota na predloženie posúdenia výsledku preskúmania v polovici trvania pre každý program na obdobie po 31. marci 2025. Uvedené návrhy zároveň poskytujú flexibilitu s cieľom pomôcť urýchliť vykonávanie programov a zvýšiť stimuly pre členské štáty, aby pridelili zdroje politiky súdržnosti na päť strategických prioritných oblastí Únie, konkrétne na konkurencieschopnosť v oblasti strategických technológií, obranu, bývanie, odolnosť vodných zdrojov a energetickú transformáciu, a na investície do zručností v prioritných odvetviach, a to so zachovaním zamerania v rámci programov ESF+ na osoby v najzraniteľnejších situáciách.

(26) Platforma strategických technológií pre Európu (STEP) predstavuje príležitosť investovať do kľúčovej strategickej priority EÚ posilnením konkurencieschopnosti EÚ. STEP poskytuje finančné prostriedky prostredníctvom 11 existujúcich fondov EÚ. Členské štáty môžu prispieť aj do Programu InvestEU, ktorým sa podporujú investície do prioritných oblastí. Lotyšsko by mohlo optimálne využiť tieto iniciatívy na podporu vývoja alebo výroby kritických technológií vrátane čistých technológií efektívne využívajúcich zdroje.

(27) Okrem hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v rámci plánu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, by Lotyšsko malo účinne riešiť zostávajúce výzvy súvisiace s podnikateľským prostredím, prístupom k financiám, výskumom a inováciami, energiou z obnoviteľných zdrojov, energetickou efektívnosťou, udržateľnou dopravou, riadením zdrojov, nedostatkom pracovnej sily a zručností, so sociálnou ochranou, zdravotnou starostlivosťou a s bývaním.

(28) Ako sa stanovuje v Kompase konkurencieschopnosti, všetky inštitúcie EÚ, národné aj miestne inštitúcie musia vynaložiť veľké úsilie na vytvorenie jednoduchších pravidiel a urýchlenie administratívnych postupov. Komisia stanovila ambiciózne ciele v oblasti zníženia administratívneho zaťaženia: aspoň o 25 % a v prípade MSP aspoň o 35 % a zriadila nové nástroje na dosiahnutie týchto cieľov vrátane systematického stresového testovania súboru právnych predpisov EÚ a posilneného dialógu so zainteresovanými stranami. Na to, aby Lotyšsko splnilo túto ambíciu, musí takisto prijať opatrenia. Pri podnikaní na Lotyšsku považuje 47 % podnikateľských subjektov zložitosť

([17]) Návrh NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2021/1058 a (EÚ) 2021/1056, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na riešenie strategických výziev v rámci strednodobého preskúmania – COM(2025) 123 final.

administratívnych postupov za problém pre ich spoločnosť ([18]). Regulačný rámec Lotyšska predstavuje prekážku pre investície, napríklad v dôsledku príliš zložitého systému udeľovania licencií. Tieto problémy sú zaťažujúce najmä v sektoroch ako rozvoj nehnuteľností, čo poukazuje na potrebu reforiem na zlepšenie podnikateľského prostredia. Zjednodušenie a zefektívnenie administratívnych postupov má zásadný význam pre stimuláciu hospodárskeho rastu a zvýšenie konkurencieschopnosti, čo je v súlade so širšími iniciatívami podporovanými EÚ. Mohlo by zvýšiť aj dôveru verejnosti v rozhodnutia vlády založené na dôkazoch, prispieť k zníženiu tieňovej ekonomiky a tým podporiť udržateľný hospodársky pokrok.

(29) Lotyšské podniky využívajú tradičné zdroje vonkajšieho financovania, ako sú bankové úvery a kapitálový trh, menej často ako podniky vo väčšine ostatných krajín EÚ. Trhové úverové sadzby sú vysoké a požiadavky na kolaterál sú prísne, najmä v podnikovom sektore vrátane malých a stredných podnikov. To oslabuje schopnosť podnikov rozširovať sa a ohrozuje možnosti investovania do oblastí strategického významu, ako sú zelená transformácia, komercializácia inovácií a projekty regionálneho rozvoja. Osobitnú pozornosť si zaslúži východný pohraničný región Lotyšska, v prípade ktorého by sa mali zvýšiť investície s cieľom posilniť jeho spoločenskú a hospodársku odolnosť. Prístup k financovaniu by sa mohol zlepšiť stimulovaním hospodárskej súťaže v bankovom sektore a podporou verejných schém poskytovania úverov a záruk zameraných na uľahčenie investícií v oblastiach strategického významu.

(30) Lotyšské súkromné investície do výskumu a inovácií vyjadrené ako percentuálny podiel HDP patria k najnižším v EÚ. Podniky v Lotyšsku zamestnávajú menej výskumných pracovníkov než ich partneri v podobných krajinách. Zhodnocovanie výskumných činností a spolupráca medzi súkromnými podnikmi a akademickou obcou sú obmedzené. Lotyšská vláda už vykonala niekoľko dôležitých krokov s cieľom reformovať akademické prostredie. Napríklad v prípade viacerých akademických pozícií sa zmiernila požiadavka na znalosť lotyšského jazyka, vďaka čomu majú lotyšské univerzity viac možností ako prilákať talentovaných cudzincov. Lotyšsko je v procese reformovania svojho systému výskumu a inovácií s cieľom zlepšiť rozvoj a udržanie talentov, napríklad zvýšením platov doktorandov. Úspešným vykonávaním týchto reforiem, ako aj zvýšením financovania akademického výskumu, by sa mohol zvýšiť prísun výskumných pracovníkov s primeraným odborným vzdelaním do podnikov. Okrem toho by Lotyšsko malo stimulovať spoluprácu medzi podnikmi a akademickou obcou a mohlo by zvážiť priame stimuly pre podniky v oblasti výskumu a vývoja, ako je inovačné obstarávanie.

(31) V roku 2024 sa 74 % lotyšskej elektriny vyrábalo z obnoviteľných zdrojov, pričom 51 % z celkového objemu pripadalo na vodnú energiu. Podiel slnečnej (8 %) a veternej energie (4 %) bol však stále výrazne nižší ako v Litve a Estónsku a pod priemerom EÚ. V krajine existuje priestor na ďalšiu diverzifikáciu mixu obnoviteľných zdrojov energie prostredníctvom využívania veternej a slnečnej energie a zvyšovania výroby z týchto zdrojov. Napriek určitým obmedzeným opatreniam plánovaným v rámci národného plánu obnovy a odolnosti je potrebné ďalšie úsilie najmä na urýchlenie a zefektívnenie postupov vydávania povolení pre nové projekty v oblasti slnečnej a veternej energie. Okrem toho by Lotyšsko malo prijať aj ďalšie opatrenia na podporu flexibility na strane dopytu, ako je stimulovanie uskladňovania energie vo vlastníctve koncových spotrebiteľov a účasť na distribuovaných zdrojoch energie a na službách vyrovnávania a flexibility. Navyše by malo jasne vymedziť úlohy určitých účastníkov trhu s energiou, ako sú agregátori malého dopytu. Oddeleným faktom je to, že žiadosti o povolenia na pripojenie do sústavy pre zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov značne prevyšujú dostupnú kapacitu elektrickej siete, a preto je vydávanie nových povolení od júla 2023 pozastavené. Napriek určitému pozitívnemu legislatívnemu vývoju v roku 2025 existuje priestor na ďalšie regulačné opatrenia na zlepšenie riadenia poradia v sieti.

(32) Sektory budov a dopravy sú kľúčové z hľadiska energie aj klímy. Hoci v súčasnosti prebiehajú alebo sa plánujú významné schémy energetickej efektívnosti, naďalej sú príliš závislé od financovania z verejných zdrojov, väčšinou zdrojov EÚ. Lotyšsku by mohlo prospieť zintenzívnenie renovácie pomerne starého fondu budov: i) prilákaním dodatočného súkromného financovania; ii) uprednostňovaním finančných nástrojov a možností znižovania rizika pred schémami energetickej efektívnosti založenými na grantoch; iii) podporou rozvoja sektora energetických služieb ako kľúčového trhového faktora rozvíjajúceho investície do energetickej efektívnosti. V sektore dopravy, ktorý je stále vo veľkej miere závislý od ropných produktov, je tiež významný potenciál pre ďalšiu elektrifikáciu a celkovú dekarbonizáciu. Napriek niektorým už zavedeným alebo pripravovaným pozitívnym opatreniam by Lotyšsko mohlo urobiť viac na podporu zavádzania a výroby elektrických vozidiel, ako aj zavádzania palív z obnoviteľných zdrojov a nízkouhlíkových palív vo verejnej aj súkromnej doprave. Zároveň by boli prospešné aj dodatočné investície do rozšírenia nabíjacej siete. Aj mimo sektorov budov a dopravy by vzhľadom na vysoký a rastúci podiel obnoviteľných zdrojov energie na vnútroštátnom energetickom mixe mohla byť podpora ďalšej elektrifikácie účinnou stratégiou na zníženie celkovej uhlíkovej náročnosti a zvýšenie energetickej bezpečnosti.

([18]) Postoje podnikov ku korupcii v EÚ („Businesses“ attitudes towards corruption in the EU), krátka správa, správa Eurobarometra (apríl 2024).

(33) Lotyšsko musí urýchliť pokrok smerom k obehovému hospodárstvu, aby splnilo ciele EÚ v oblasti obehového hospodárstva. Ukazovatele udržateľného hospodárskeho rastu krajiny zaostávajú za priemerom EÚ a materiálová stopa krajiny sa naďalej zvyšuje. Hoci Lotyšsko zlepšilo svoj systém odpadového hospodárstva, stále takmer polovicu svojho komunálneho odpadu skládkuje, pričom hrozí, že nesplní cieľ v oblasti recyklácie komunálneho odpadu do roku 2025.

(34) Nedostatok pracovnej sily a požadovaných zručností naďalej brzdí hospodársky rast a spomaľuje prechod na inovačné, digitálne a zelené hospodárstvo. Starnutie obyvateľstva vedie k poklesu pracovnej sily. V kľúčových odvetviach, ako sú stavebníctvo a výroba, izolačné odvetvie, lesníctvo a zdravotníctvo, je vysoká miera voľných pracovných miest. Z dlhodobých prognóz vyplýva, že v nasledujúcich desaťročiach sa tento nedostatok ešte prehĺbi. Zlepšenie pracovných podmienok by mohlo pomôcť prilákať a udržať si kvalifikovaných pracovníkov, a to aj v odvetviach, ako sú zdravotníctvo a sociálna starostlivosť. Nízky podiel absolventov v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM) a nedostatok výskumných pracovníkov v týchto oblastiach je jednou z hlavných prekážok posilňovania lotyšskej výskumnej a inovačnej kapacity, najmä v súkromnom sektore. Lotyšsko je v procese vytvorenia udržateľného rámca vzdelávania dospelých; účasť dospelých na vzdelávaní a zapojenie nezamestnaných osôb a osôb ohrozených nezamestnanosťou do opatrení v príslušných oblastiach politiky na pomoc ľuďom nájsť si prácu alebo si ju udržať sú však nižšie ako priemer EÚ. Relatívne nízka a klesajúca úroveň digitálnej kompetencie tiež predstavuje významné riziko pre produktivitu. Aby sa odblokovala nevyužitá ponuka pracovnej sily, opatrenia zamerané na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu by mohli byť cielenejšie, a to aj pre osoby s nízkou kvalifikáciou a vo všetkých regiónoch. Spolupráca so zamestnávateľmi by sa mohla zintenzívniť zvýšením využívania programov vzdelávania na pracovisku a odbornej prípravy zamestnancov poskytovanej a platenej zamestnávateľmi s cieľom ďalej zlepšiť zručnosti pracovníkov.

(35) Lotyšsko stále čelí pretrvávajúcej vysokej miere nerovnosti a značnému riziku chudoby a sociálneho vylúčenia, ktoré postihuje najmä starších ľudí. Výdavky na sociálnu ochranu v pomere k HDP sú nízke a klesli zo 14,0 % v roku 2022 na 13,5 % v roku 2023, pričom vplyv sociálnych transferov iných ako dôchodky z hľadiska zmiernenia príjmovej nerovnosti je stále jeden z najnižších v EÚ. Kľúčovou výzvou navyše zostáva zabezpečenie primeranej podpory príjmu pre starších ľudí. Systém sociálnej ochrany v dôsledku toho nedokáže vyslobodiť značnú časť obyvateľstva z chudoby alebo zo sociálneho vylúčenia. Okrem toho, poskytovanie sociálnych služieb obcami ovplyvňujú výrazné sociálno-ekonomické rozdiely medzi regiónmi, a to aj napriek zavedeniu koša minimálnych služieb. A napokon možno konštatovať, že verejné výdavky na dlhodobú a domácu starostlivosť sú vzhľadom na demografický vývoj naďalej nedostatočné.

(36) Nízke verejné výdavky na zdravotnú starostlivosť a nezdravý životný štýl sú hlavnými dôvodmi zlých výsledkov obyvateľstva v oblasti zdravia. Prístup k zdravotnej starostlivosti financovanej z verejných zdrojov je v Lotyšsku obmedzený vzhľadom na nedostatočný rozsah balíka štátnych dávok, čo vedie k vysokým doplatkom za zdravotnú starostlivosť. Z toho vyplývajúca finančná záťaž sa neúmerne dotýka domácností s nízkymi príjmami. V dôsledku toho má Lotyšsko jednu z najvyšších mier subjektívne neuspokojených potrieb lekárskej starostlivosti. Okrem toho Lotyšsko čelí nedostatku pracovníkov v zdravotníctve, najmä zdravotných sestier, čo ďalej oslabuje poskytovanie zdravotníckych služieb. Vláda predložila návrh zákona o reforme financovania zdravotníctva, ktorý však neobsahuje záväzok zvýšiť podiel HDP pre tento sektor.

(37) Chýba kvalitné a cenovo dostupné bývanie, najmä v dôsledku nízkych investícií do bývania. Nedostatok bytov oslabuje mobilitu pracovnej sily a sociálne začlenenie. Okrem toho je existujúci bytový fond nekvalitný, najmä z hľadiska energetickej efektívnosti, čo vytvára finančný tlak na domácnosti v dôsledku zvyšovania nákladov na energie.

(38) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada v roku 2025 odporučila, aby členské štáty eurozóny prijali opatrenia na plnenie odporúčania týkajúceho sa hospodárskej politiky eurozóny na rok 2025, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti. V prípade Lotyšska odporúčania 2, 3, 4 a 5 pomáhajú pri plnení prvého odporúčania pre eurozónu týkajúceho sa konkurencieschopnosti, zatiaľ čo odporúčania 4 a 5 napomáhajú plnenie druhého odporúčania pre eurozónu týkajúceho sa odolnosti a odporúčanie 1 pomáha plniť tretie odporúčanie pre eurozónu týkajúce sa makroekonomickej a finančnej stability stanovené v odporúčaní na rok 2025.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Lotyšsko v rokoch 2025 a 2026 prijalo opatrenia s cieľom:

1. Posilniť celkové výdavky a pripravenosť v oblasti obrany a bezpečnosti a zároveň zabezpečiť udržateľnosť dlhovej služby v súlade so závermi Európskej rady zo 6. marca 2025. Dodržiavať maximálne miery rastu čistých výdavkov, ktoré odporučila Rada 21. januára 2025, a zároveň využiť povolenie podľa národnej únikovej doložky na vyššie výdavky na obranu. Ozdraviť verejné financie s cieľom zvládať rastúce potreby štrukturálnych výdavkov vrátane výdavkov na obranu, zdravotnú starostlivosť a sociálnu ochranu, napríklad rozšírením zdaňovania na zdroje, ktoré sú menej škodlivé pre rast, presunom neformálnych alebo nedeklarovaných činností do formálnej ekonomiky a presmerovaním výdavkov do prioritných oblastí na základe preskúmaní verejných výdavkov.

2. Vzhľadom na uplatniteľné lehoty na včasné dokončenie reforiem a investícií podľa nariadenia (EÚ) 2021/241 urýchliť vykonávanie plánu obnovy a odolnosti vrátane kapitoly REPowerEU. Urýchliť vykonávanie programov politiky súdržnosti, (EFRR, FST, ESF+, KF) vo vhodných prípadoch na základe príležitostí, ktoré ponúka preskúmanie v polovici trvania. V záujme zlepšovania konkurencieschopnosti optimálne využívať nástroje EÚ vrátane príležitostí, ktorý poskytuje Program InvestEU a Platforma strategických technológií pre Európu.

3. Zjednodušiť reguláciu, zlepšiť regulačné nástroje a znížiť administratívne zaťaženie spoločností. Zlepšiť prístup malých a stredných podnikov k financovaniu, a to aj prostredníctvom stimulovania hospodárskej súťaže na finančných trhoch a podpory verejných schém poskytovania úverov a záruk na uľahčenie investícií strategického významu, najmä v oblastiach zelenej transformácie, rozširovania a komercializácie inovácií a regionálneho rozvoja. Uľahčovať súkromné investície do výskumu a inovácií, a to aj realizáciou ďalších reforiem systému vysokoškolského vzdelávania s cieľom posilniť spoluprácu medzi podnikmi a akademickou obcou.

4. Znížiť závislosť od fosílnych palív a zvýšiť energetickú bezpečnosť urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, najmä veternej a slnečnej energie. Zlepšiť postupy udeľovania povolení a riadenie fronty v elektrickej sieti a podporovať uskladňovanie energie, riadenie odberu a trhovo orientované riešenia flexibility. Znížiť primárnu a konečnú energetickú spotrebu a uhlíkovú náročnosť posilnením opatrení v oblasti energetickej efektívnosti, najmä v sektore budov, a podporou ďalšej elektrifikácie. Urýchliť dekarbonizáciu dopravy, najmä cestnej, podporou zavádzania elektrických vozidiel, výroby a distribúcie obnoviteľných palív používaných v odvetví dopravy a rozširovaním nabíjacej infraštruktúry. Zvýšiť efektívne využívanie zdrojov a prechod na obehové hospodárstvo prostredníctvom ekologických inovácií a postupov udržateľného riadenia zdrojov.

5. Riešiť nedostatok pracovnej sily a požadovaných zručností, najmä v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM) a v iných špecializáciách potrebných na zelenú transformáciu, výskum a digitalizáciu, ako aj v sociálnom sektore a sektore zdravotnej starostlivosti, a to aj prostredníctvom cieleného zvyšovania úrovne zručností, rekvalifikácie a zlepšených pracovných podmienok. Posilniť sociálnu ochranu s cieľom znížiť nerovnosť, a to aj zlepšením primeranosti starobných dôchodkov a prístupu ku kvalitným sociálnym službám, najmä domácej starostlivosti, a zároveň zachovať fiškálnu udržateľnosť. Posilniť primeranosť a dostupnosť zdravotného systému s cieľom zlepšiť výsledky v oblasti zdravia, a to aj poskytnutím dodatočných ľudských a finančných zdrojov, rozšírením balíka zákonných dávok a znížením doplatkov. Zvýšiť dostupnosť a kvalitu sociálneho a cenovo dostupného energeticky efektívneho bývania, a to aj prostredníctvom renovácie budov.

V Bruseli 8. júla 2025

Za Radu

predsedníčka

S. LOSE